

Cynllun Gwers

Peidiwch â Chamu at Seiberdroseddau

CA3

Cyd-destun

Y Rhyngwrwd yw'r byd lle mae pobl ifanc yn byw. Felly, mae'n bwysig ein bod yn eu paratoi i ddefnyddio'r Rhyngwrwd yn ddiogel a'u bod yn gallu diogelu eu hunain. Mae diddordeb a dawn mewn rhaglennu a thechnoleg o fudd i'r unigolyn ac i'r gymdeithas yn gyffredinol. Mae angen gweithwyr proffesiynol seiber arnom! Fodd bynnag, mae'n bryder bod nifer o bobl ifanc yn y DU, na fyddent yn rhan o drosedd draddodiadol fel arall, yn dechrau ymwneud â seiberdroseddau. Gall y ffaith ei bod yn hawdd dod o hyd i adnoddau hacio parod a chynhyrchion anghyfreithlon eraill sy'n cael eu hysbysebu'n agored, a nifer o fforymau hacio a gemau sy'n cynnig awgrymiadau, canllawiau a thiwtorialau, wneud y bwlch rhwng yr hyn sy'n gyfreithlon a'r hyn sy'n anghyfreithlon ymddangos yn ddibwys.

Yn y wers hon caiff profiad un person ifanc sy'n camu at seiberdroseddau ei archwilio. Mae'r ffilm, sef adnodd canolog y wers, yn adrodd hanes Jack a oedd yn feistr ar gyfrifiaduron. Roedd yn mwynhau heriau gemau ac ati ond yn fuan dechreuodd ddilyn llwybr at drosedd. Torrodd y gyfraith am y tro cyntaf pan ddefnyddiodd gyfrinair ffrind heb ganiatâd. Dechreuodd ddwyn, cribddeilio, bygwth a hacio system TG ei goleg – gan achosi anhrefn. Caiff Jack ei ddal ac mae'n cael collfarn droseddol. Mae'n difaru'r hyn y mae wedi'i wneud a'r canlyniadau y mae'n eu hwynebu yn y dyfodol.

Mae'r hanes yn seiliedig ar achos bywyd go iawn bachgen ifanc yng Nghymru.

Cyd-destun _____	1
Cysylltiadau ag ABCh a Deilliannau Dysgu Cyfnod Allweddol 3 2	
Cysylltiadau â Llythrennedd a Rhifedd _____	2
Cysylltiadau â'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol _____	2
Cysylltiadau â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC) _____	3
Fframwaith Arolygu Cyffredin Estyn 2017 _____	3
Y Gyfraith _____	3
Deilliannau Dysgu Disgyblion Bwriadedig _____	4
Adnoddau _____	4
Geiriau Allweddol _____	4
Diffiniad _____	4
Amlinelliad o'r Wers _____	5
Cynllun Gwers _____	6
Gweithgar.1 _____	6
Gweithgar.2 _____	7
Gweithgar.3 _____	8
Gweithgar.4 _____	9
Gweithgar.5 _____	10
Adolygu ac asesu dysgu _____	12
Help a chefnogaeth _____	12

Cysylltiadau ag ABCh a Deilliannau Dysgu Cyfnod Allweddol 3

<p>Sgiliau → Datblygu Meddwl</p> <ul style="list-style-type: none"> — Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr: ddefnyddio peth gwybodaeth flaenorol i esbonio'r cysylltiadau rhwng achos ac effaith a defnyddio ystod o dechnegau ar gyfer myfyrdod personol <p>Sgiliau → Datblygu Cyfathrebu</p> <ul style="list-style-type: none"> — Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr: gyfleu teimladau a safbwyntiau personol yn hyderus gan ddefnyddio ystod o ddulliau priodol <p>Sgiliau → Datblygu TGCh</p> <ul style="list-style-type: none"> — Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr: ddefnyddio TGCh mewn modd diogel a chyfrifol, gan ddilyn arferion diogel <p>Sgiliau → Gweithio gydag Eraill</p> <ul style="list-style-type: none"> — Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr: Weithio'n annibynnol ac ar y cyd ag eraill — Uniaethu â phrofiadau, teimladau a gweithredoedd pobl eraill — Cael mynediad i ystod briodol o ffynonellau er mwyn cael cymorth, cefnogaeth a chynghor	<p>Ystod → Dinasyddiaeth Weithgar</p> <p>Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ddatblygu parch atynt hwy eu hunain ac at bobl eraill — deall materion amserol ar lefel leol a byd-eang <p>Ystod → Iechyd a Lles Emosiynol</p> <ul style="list-style-type: none"> — Datblygu agweddau cadarnhaol atynt hwy eu hunain ac at bobl eraill <p>Ystod → Datblygiad Moesol ac Ysbrydol</p> <p>Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ddatblygu dealltwriaeth o'u gwerthoedd — deall y gweithredoedd sy'n dda ac sy'n ddrwg yn eu barn hwy, a'r problemau moesol sy'n gysylltiedig â sefyllfaoedd bywyd <p>Ystod → Paratoi ar gyfer dysgu gydol oes</p> <p>Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ddeall eu doniau a'u diddordebau er mwyn gwneud dewisiadau gwybodus ynghylch dysgu ac astudio yn y dyfodol
<p>Cysylltiadau â Llythrennedd a Rhifedd Blwyddyn 7 Llafaredd ar draws y cwricwlwm → Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau → Gwranddo</p> <ul style="list-style-type: none"> — ymateb yn bwyllog i syniadau eraill, gan ofyn cwestiynau cymwys	<p>Cysylltiadau â'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol Blwyddyn 7 Dinasyddiaeth → Hunaniaeth, Delwedd ac Enw Da</p> <ul style="list-style-type: none"> — Defnyddio strategaethau ar gyfer gwyllo rhag lladrata hunaniaeth a sgamiau sy'n ceisio cael mynediad at wybodaeth personol ar-lein, e.e. rheoli hanes pori a chwcis yn ddiogel

<p>Blwyddyn 9 Llafaredd ar draws y cwricwlwm → Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau → Gwranddo</p> <ul style="list-style-type: none"> — ystyried perthnasedd ac arwyddocâd gwybodaeth a syniadau a gyflwynwyd iddynt	<p>Blwyddyn 7 Dinasyddiaeth → Ymddygiad Ar-lein a Seiberfwlio</p> <ul style="list-style-type: none"> — Arddangos gwybodaeth sylfaenol o'r cyfreithiau sy'n gysylltiedig ag ymddygiad ar-lein, e.e. seiberfwlio, aflonyddu, datganiadau anwir a chyhoeddi cynnwys/delweddau amhriodol heb ganiatâd <p>Blwyddyn 8 Dinasyddiaeth → Iechyd a Lles</p> <ul style="list-style-type: none"> — Arddangos ymddygiadau ar-lein iach (yn gorfforol ac yn feddyliol) a phennu ymddygiad annerbyniol, e.e. mewn perthynas â seiberstelcian, aflonyddu, cam-fanteisio ar ymddiriedaeth a radicleiddio <p>Blwyddyn 8 Dinasyddiaeth → Ymddygiad Ar-lein a Seiberfwlio</p> <ul style="list-style-type: none"> — Adnabod sefyllfaoedd risg uchel a strategaethau gweithredol i'w hosgoi, e.e. gwerthuso ymddygiad yn feirniadol i gyfyngu ar amlygiad i sefyllfaoedd risg uchel — Gwerthuso ymddygiad eraill ar-lein a phennu sut y gall fod yn fuddiol neu'n niweidiol
<p>Cysylltiadau â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC)</p> <p>Erthygl 13: Yr hawl i wybodaeth</p> <p>Erthygl 16: Yr hawl i breifatrwydd, (teulu, cartref neu ohebwyd) diogelwch rhag ymosodiadau anghyfreithlon ar eu hanrhydedd a'u henw da</p> <p>Erthygl 29: Yr hawl i ddatblygu personoliaeth, doniau a galluoedd meddyliol a chorfforol y plentyn yn gyflawn.</p>	<p>Fframwaith Arolygu Cyffredin Estyn 2017</p> <p>Mae'r adnodd hwn yn cefnogi ysgolion i ddatblygu eu dulliau o ymdrin â Lles a Gofal, Cymorth ac Arweiniad.</p>
<p>Y Gyfraith</p> <p>Deddf Camddefnyddio Cyfrifiaduron (1990)</p> <p>Deddf Cyfathrebiadau Maleisus (1988)</p>	<p>Darperir Rhestr Termau. Gweler Adnodd 9.</p>

<p>Nodau ac Amcanion Dysgu</p>	<p>Rydym yn dysgu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Beth yw seiberdroseddu — Beth yw'r Gyfraith mewn perthynas â seiberdroseddu — Sut i ddefnyddio dyfeisiau digidol yn ddiogel ac yn gyfrifol — Pam nad yw seiberdroseddu yn drosedd heb ddiodefwr — Pa gyfleoedd sy'n agored i bobl ifanc sydd â sgiliau seiber yn y dyfodol — Beth i'w wneud pan fydd angen help arnom
<p>Deilliannau Dysgu Disgyblion Bwriadedig</p>	<p>Deilliannau:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Rwy'n gallu esbonio beth yw seiberdroseddu — Rwy'n gallu nodi'r camau a allai arwain at weithgarwch troseddol ar-lein — Rwy'n gwybod beth yw'r Gyfraith mewn perthynas â seiberdroseddu — Rwy'n deall nad yw seiberdroseddu yn drosedd heb ddiodefwr — Rwy'n ymwybodol o'r cyfleoedd gyrfa sydd ar agor i mi — Rwy'n gwybod at bwy y dylwn fynd i gael help
<p>Adnoddau</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cyflwyniad PowerPoint 2. Cardiau arddangos geiriau allweddol 3. Cerdyn arddangos Diffiniad o Seiberdroseddu 4. Ffilm <i>Peidiwch â Chamu at Seiberdroseddu</i> (schoolbeat.cymru/ffilm-seiberdroseddu) 5. Mat jig-so 5a. Cardiau datganiad jig-so 6. Cerdyn Deddf Camdefnyddio Cyfrifiaduron (Athro/Athrawes) 7. Senarios canlyniadau 8. Cerdyn gwybodaeth y gyfraith (Athro/Athrawes) 9. Rhestr Termau
<p>Geiriau Allweddol</p>	<p>seiberdrosedd sgiliau seiber canlyniadau diodefwr</p>
<p>Diffiniad</p>	<p>Cyflawnir seiberdroseddu pan gaiff dyfeisiau digidol eu defnyddio yn anghyfreithlon yn erbyn pobl eraill a systemau</p>

Amlinelliad o'r Wers

	Gweithgaredd	Disgrifiad	Amseru
Mae'r wers wedi'i chynllunio i fod yn 50 munud o hyd.	Cyflwyniad	Cyfarwyddiadau. Cyflwyno rheolau. Amlinellu'r nodau/amcanion, geiriau allweddol a deilliannau dysgu	5 munud
	Asesu gwybodaeth a dysgu blaenorol (Gweithgaredd 1)	Casglu gwybodaeth disgyblion o'r pwnc/mater drwy gwestiynu a dulliau canfod gwybodaeth Cyfeirio at wersi blaenorol a gyflwynwyd gan Swyddogion Heddlu Cymunedol Ysgolion. Gofyn i ddisgyblion ddweud wrthych yr hyn y maent wedi'i ddysgu	5 munud
	Activity 2	Ffilm Peidiwch â Chamu at Seiberdroseddu	8 munud
	Activity 3	Jig-so	12 munud
	Activity 4	Senarios canlyniadau	10 munud
	Activity 5	Beth yw eich sgiliau seiber?	5 munud
	Adolygu ac asesu dysgu	Crynhoi ac asesu cynnydd disgyblion drwy drafodaeth â chyfoedion a chwestiynu Adolygu amcanion ac asesu deilliannau disgyblion	4 munud
	Myfyrio	Annog dysgwyr i feddwl a myfyrio ar eu dysgu drwy gwblhau'r frawddeg, "Ar ôl gwers heddiw, rwyf bellach yn gwybod ..."	
	Help, cymorth a gwybodaeth bellach	Athro/Athrawes, Person Diogelu Dynodedig (DSP), Swyddog Heddlu Cymunedol Ysgolion (SCPO), oedolyn y gellir ymddiried ynddo www.schoolbeat.cymru , Action Fraud, Childline, MEIC, Fearless (Crimestoppers), Canolfan Camfanteisio ar Blant a'u Hamddiffyn Ar-lein (CEOP) www.ceop.police.uk	1 munud

Cynllun Gwers

Cyflwyniad		
	<p>Cyflwynwch eich hun a dywedwch wrth y disgyblion pam eich bod yn cyflwyno'r wers. (Gweler Cyd-destun uchod)</p> <p>Dylech atgoffa'r disgyblion am bwysigrwydd parchu syniadau a barnau ei gilydd a thrafod rheolau.</p> <p>Dangoswch y cyflwyniad PowerPoint (Adnodd 1) i gefnogi'r wers.</p> <p>Rhannwch y nod a'r amcanion dysgu â'r grŵp.</p> <p>Dangoswch a darllenwch y geiriau allweddol (Adnodd 2). Gofynnwch i'r disgyblion ddweud wrthyhych yr hyn y maent eisoes yn ei wybod am y geiriau allweddol.</p> <p>Esboniwch y byddant yn dysgu am seiberdroseddu drwy edrych ar stori bywyd go iawn.</p> <p>Dywedwch wrthynt yr hyn y byddant yn ei ddysgu (deilliannau) erbyn diwedd y wers.</p>	5 munud

Gweithgar.1	Asesu gwybodaeth a dysgu blaenorol	
Dulliau canfod gwybodaeth	<p>Dywedwch wrth y dosbarth eu bod yn mynd i ddysgu am eu defnydd o ddyfeisiau digidol. Nod y gweithgaredd hwn yw pennu dealltwriaeth y dysgwyr o lythrennedd digidol/seiber a'r Gyfraith yn gyflym.</p> <p>Gofynnwch i'r dysgwyr ddangos (dwylu i fyny/bodïau i fyny/cardiau gwyrdd/coch/sefyll) os ydynt yn cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'n iawn rhannu eich cyfrinair â'ch ffrindiau agos. • Mae'n hwyl dyfalu cyfrinair rhywun arall. • Mae'n ddoniol postio statws ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol fy ffrind heb yn wybod iddo. • Y rhan orau o gemau yw eu haddasu (modding). • Mae rhai agweddau ar seiberdroseddu yn ddiniwed. <p>Gwnewch sylwadau ar yr hyn y mae'r dysgwyr wedi'i rannu a gwrandewch ar eu sylwadau ar y datganiadau. Bydd hyn yn rhoi cyfle i</p>	5 munud

	<p>chi asesu gwybodaeth y disgyblion am y pwnc.</p> <p>Cyflwynwch y diffiniad o seiberdroseddu (Adnodd 3):</p> <p style="text-align: center;"><i>'Cyflawnir seiberdroseddu pan gaiff dyfeisiau digidol eu defnyddio yn anghyfreithlon yn erbyn pobl a systemau eraill'</i></p> <p>Gellir arddangos copi o'r diffiniad yn yr ystafell ddosbarth.</p> <p>Dylech sôn bod gweithgareddau ar-lein yn hwyl ac yn ddefnyddiol y rhan fwyaf o'r amser, fodd bynnag, mae achlysuron lle gall pobl gael eu camarwain a phan fydd achosion o gamddefnyddio. Weithiau, caiff y Gyfraith ei thorri.</p>	
	<p>Gwybodaeth yr Athro/Athrawes</p> <p>Mae'r pwyntiau bwled canlynol yn rhoi canllaw a allai fod yn ddefnyddiol mewn trafodaeth.</p> <p>Er enghraifft, Mae gemau yn hwyl, yn gyffrous ac yn heriol ond y problemau sy'n gallu dod i'r amlwg yw cyswllt digroeso, cychwyn ('booting'), hacio, bygythiadau, caethiwed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyfryngau cymdeithasol e.e. seiberfwlio, hysbysebion sy'n ymddangos, trolio, cynnwys gofidus, newid manylion Facebook (fraping) • Siopa e.e. gwefannau ffug, gwario heb ganiatâd, twyll • Gwaith cartref e.e. newyddion ffug, gwefannau amheus, ffynonellau annibynadwy • Ffrydio/lawrlwytho e.e. firysau, maleiswedd, cyfreithiau hawlfraint	

Gweithgar.2		
Peidiwch â Chamu at Seiberdroseddu	<p>Cyflwynwch y ffilm. Dywedwch wrth y dosbarth fod y ffilm yn adrodd stori bywyd go iawn bachgen a oedd yn gwybod popeth am gyfrifiaduron ac a oedd yn dwli ar chwarae gemau a chwblhau heriau. Gofynnwch i'r dysgwyr ddilyn y stori yn ofalus i weld beth sy'n digwydd i Jack.</p> <p>Dangoswch y ffilm. (Adnodd 4: schoolbeat.cymru/ffilm-seiberdroseddu)</p>	8 munud

Gweithgar.3	Gweithgaredd Jig-so	
	<p>Ar ôl y ffilm rhowch amser i'r disgyblion feddwl am yr hyn y maent wedi'i weld. Dechreuwch y drafodaeth drwy ofyn beth ddigwyddodd i Jack. Gallwch dderbyn adborth cryno a nodwch fod Jack wedi camu at seiberdroseddu yn y ffilm.</p> <p>Esboniwch y bydd y gweithgaredd canlynol yn helpu'r disgyblion i ddarganfod beth ddigwyddodd i Jack a phryd aeth yn rhy bell.</p> <p>Rhannwch y dosbarth yn grwpiau bach. Rhowch gopi A3 o'r mat jig-so (Adnodd 5) a chyfres o gardiau datganiad jig-so (Adnodd 5a) i bob grŵp. Dywedwch wrth y dysgwyr i edrych ar y cwestiynau a ofynnir ar y mat jig-so yn ofalus a rhoi'r datganiadau i lawr ar y darn cywir o'r jig-so. Rhowch amser i'r dysgwyr gwblhau'r gweithgareddau.</p>	12 munud
	<p>Gwybodaeth yr Athro/Athrawes</p> <p>Gellir rhoi rhai datganiadau ar fwy nag un darn o'r jig-so. Fodd bynnag, nid yw'r datganiadau sy'n ymwneud â thorri'r Gyfraith yn gydgyfnewidiol. Torrodd Jack y Gyfraith a dechreuodd ar y llwybr at seiberdroseddu difrifol pan ddefnyddiodd gyfrinair ei ffrind heb ganiatâd.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Roedd Jack yn chwarae gemau ar-lein gyda'i ffrindiau – (Pwy) 2. Cyflawnodd Jack seiberdrosedd – (Beth) 3. Dewisodd Jack dwyllo er mwyn trechu'r system. Roedd popeth yn ymwneud â thorri'r cod – (Dewisiadau) 4. Ymunodd Jack ag ystafelloedd sgwrsio lle dysgodd driciau gan bobl oedd yn debyg iddo fe – (Dewisiadau) 5. Daeth Jack yn gaeth i gemau ar-lein – (Pam) 6. Roedd Jack yn credu na fyddai'n cael ei ddarganfod – (Pam) <hr/> <ol style="list-style-type: none"> 7. Defnyddiodd Jack gyfrinair ei ffrind i brynu bwledi a chetris ar gyfer gêm – (Y Gyfraith) 8. Tra ei fod ar-lein, gwnaeth Jack ddwyn aur ei ffrind – (Y Gyfraith) 9. Roedd Jack yn hacio cyfrifon pobl ac yn eu bygwth oni bai eu bod yn talu arian – (Y Gyfraith) 10. Gwnaeth Jack analluogi gwefan ei ysgol a achosodd anhrefn! – (Y Gyfraith) 11. Cafodd Jack ei arestio a'i gyhuddo o seiberdroseddu. Roedd wedi dweud celwydd, nid oedd ganddo swydd na gyfa – (Canlyniad) 12. Cafodd Jack ei ddyfarnu'n euog o seiberdroseddu a rhoddwyd dedfryd ohiriedig yn y carchar a 150 o oriau o wasanaeth cymunedol iddo – (Canlyniad) 	

	<p>Dangos sleid 14 y PPT i'r disgyblion. Gall dysgwyr wirio eu hatebion.</p> <p>Yn eu tro, gofynnwch i bob grŵp drafod, "Pryd ddechreuodd Jack dorri'r Gyfraith?"</p> <p>Gwrandewch ar adborth pob grŵp. Mae'n bosibl y bydd y dysgwyr yn anghytuno, ond esboniwch mai'r pwynt allweddol oedd pan ddefnyddiodd Jack gyfrinair ei ffrind i brynu bwledi a chetris.</p> <p>Efallai y bydd disgyblion yn synnu bod Jack wedi croesi'r llinell drwy ddefnyddio cyfrinair rhywun arall. Esboniwch ei fod, wrth ddefnyddio cyfrinair heb ganiatâd, wedi torri'r Ddeddf Camddefnyddio Cyfrifiaduron, 1990. <i>(I gael manylion pellach y Ddeddf Camddefnyddio Cyfrifiaduron, 1990, mae Adnodd 6 wedi cael ei ddarparu ar gyfer athrawon.)</i></p> <p>Trafodwch y ffaith fod chwarae gemau ar-lein yn hwyl a gallwch ddysgu sgiliau defnyddiol fel codio.</p> <p>Yn anffodus, er bod Jack yn mwynhau chwarae gemau, roedd wedi datblygu obsesiwn ac roedd ei ymddygiad wedi newid. Roedd yn rhaid iddo drechu'r heriau ac ennill ar bob cyfrif, ni waeth beth oedd yr effaith a gafodd ar bobl eraill.</p>	
--	--	--

Gweithgar.4	Senarios Canlyniadau	
	<p>Yn y weithgaredd hon fydd dysgwyr yn ymchwilio i'r canlyniadau ar gyfer Jack a'i ddioddefwyr.</p> <p>Rhannwch un Cerdyn Senario i bob grŵp bychan o ddysgwyr. Gofynnwch i'r dysgwyr ateb y cwestiynau ar y Cardiau Senario (Adnodd 7). Gall athrawon gyfeirio at y Cerdyn Gwybodaeth Cyfraith sydd ar gael am ragor o fanylion ac eglurhad (adnodd 8).</p> <p>Adborth i'r dosbarth cyfan.</p> <p>Amlygwch fod diogelu eich hun rhag trosedd seibr yn bwysig fel nad ydych yn dod yn ddioddefwr.</p> <p>Meddylodd Jack: "Doedd neb hefo dim syniad pwy oeddwn i", ac eto cafodd ei ddal gan yr Heddlu a'i arestio. Fe'i cafwyd yn euog a bu'n rhaid iddo gyflawni gwasanaeth cymunedol.</p> <p>Mae'r Gyfraith yna i fod o gymorth i ddioddefwyr, gwarchod pobl a'u cadw'n ddiogel.</p>	10 munud

Gweithgar.5	Beth yw eich sgiliau seiber?	
	<p>Ffocws y gweithgaredd hwn yw grymuso dysgwyr i wneud dewisiadau cadarnhaol a dysgu am opsiynau gyrfa posibl.</p> <p>Gofynnwch i'r dysgwyr ddweud wrth eu partner am un sgil seiber sydd ganddynt. Gofynnwch i rai disgyblion rannu'r sgil y gwnaethant ddweud wrth eu partner amdano gyda'r dosbarth cyfan. Gofynnwch i'r dysgwyr godi eu dwylo mewn ymateb i'r cwestiynau canlynol,</p> <p>Pwy sy'n dda am godio? Pwy sy'n dda am chwarae gemau? Pwy sy'n dda am ddefnyddio apiau i... greu cerddoriaeth, gwneud ffilmiau, creu animeiddiadau, gemau, posau ac ati.</p> <p>Gofynnwch i'r dosbarth enwi rhai swyddi lle y gallent ddefnyddio eu sgiliau seiber. Casglwch yr atebion ar y bwrdd.</p> <p>Defnyddiwch sleid 20 y cyflwyniad PowerPoint i ddangos sut y gellir defnyddio eu sgiliau yn y diwydiant a'r gwasanaethau.</p> <p>Dangoswch i'r disgyblion fod llawer o swyddi i bobl ifanc sydd â sgiliau seiber sy'n talu'n dda.</p> <p>Mae hefyd ffyrdd i ddechrau defnyddio sgiliau seiber mewn ffordd ddefnyddiol. Mae gan y wefan Her Diogelwch Seiber fanylion llawer o gystadlaethau a rhaglenni dysgu. Mae http://dvlacodechallenge.dvla.gov.uk yn datblygu sgiliau codio ac yn rhedeg clybiau ac ati.</p>	5 munud

Gwybodaeth yr Athro/Athrawes

Y swyddi a ddatgelir ar y sleid yw rhai o'r swyddi niferus sydd ar gael i bobl sydd â sgiliau seiber. Mae'r disgrifiad ar gyfer pob swydd fel a ganlyn:

Haciwr Moesegol – £50,000

Rhywun sy'n hacio rhwydweithiau cyfrifiadurol er mwyn profi neu werthuso eu diogelwch, yn hytrach na gyda bwriad maleisus neu droseddol.

Datblygwr Gemau – £55,000

Rhywun sy'n datblygu ac yn creu gemau fideo. Ysgrifennu cod a datblygu meddalwedd.

Ymchwilydd Gwaith Fforensig – £40,000

Person sy'n ymchwilio i ddyfeisiau digidol.

Cloddiwr Data – £35,000

Rhywun sy'n dadansoddi data, a allai gael eu defnyddio at lu o ddibenion gan gynnwys marchnata, dadansoddi bygythiad ac ati.

Dadansoddwr Diffygion Gwe – £30,000

Rhywun sy'n gweithio i nodi diffygion ar wefannau a gwella diogelwch.

Dadansoddwr Seiberdroseddu – £35,000

Rhywun sy'n cynnal gwaith dadansoddi/ymchwil mewn perthynas â seiberdroseddu er mwyn helpu ymchwiliadau.

Rheolwr Diogelwch Gwybodaeth – £70,000

Rhywun sy'n gyfrifol am ddiogelu cyfrifiaduron, rhwydweithiau a data y cwmni/sefydliad rhag bygythiadau (h.y. tanseilio diogelwch, firyssau cyfrifiadurol neu ymosodiadau seiber).

Myfyrio	Adolygu ac asesu dysgu	
	<p>I gloi'r wers, gofynnwch i ddysgwyr fyfyrion ar yr hyn y maent wedi'i ddysgu. Gofynnwch iddynt feddwl am yr hyn roeddent yn ei wybod am ddyfeisiau digidol cyn i'r wers ddechrau. Gwrandewch ar rai atebion.</p> <p>Dylech wahodd dysgwyr i gwblhau'r frawddeg ganlynol, "<i>Ar ôl gwrs heddiw, rwyf bellach yn gwybod...</i>"</p> <p>Gwiriwch eich bod wedi cyflawni'r amcanion dysgu.</p>	4 munud
Casgliad	Help a chefnogaeth	
	<p>Yn olaf, sicrhewch fod y disgyblion yn gwybod at bwy y gallant droi am help os byddant yn teimlo eu bod yn colli rheolaeth ar-lein neu os byddant yn ddiodefwrwr seiberdroseddu. Dylech eu hatgoffa am bwy sydd ar gael i'w helpu yn yr ysgol.</p> <p>Athrawon a'r Person Diogelu Dynodedig (DSP), y Swyddog Heddlu Cymunedol Ysgol, yn ogystal â help sydd ar gael ar-lein.</p> <p>Os ydych yn ddiodefwrwr ac mae angen help a chymorth arnoch, gallwch ffonio MEIC neu Childline. Os oes angen i chi roi gwybod am seiberdroseddu neu dwyll gallwch ffonio Action Fraud – 0800 123 2040</p>	1 munud
	Gwybodaeth yr Athro/Athrawes Yng Nghymru, bydd y Tîm Atal Seiberdroseddu hefyd yn helpu. Gallant ymweld â'r person ifanc a chynnig cyngor a gweithgareddau dargyfeiriol mewn gweithdy a gefnogir gan yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol. Gellir gwneud atgyfeiriadau at y tîm drwy eich Swyddog Heddlu Cymunedol Ysgol neu DSP.	

Mae deunydd dilynol pellach i athrawon ac eraill ar gael yn www.SchoolBeat.cymru

